

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ

ІНДИВІДУАЛЬНА ПОДАТКОВА КОНСУЛЬТАЦІЯ
від 24.10.2023 р. № 3723/ІПК/99-00-24-03-03-06

Щодо практичного застосування норм чинного законодавства

Державна податкова служба України, керуючись ст. 52 Податкового кодексу України (далі – Кодекс), розглянула звернення щодо практичного застосування норм чинного законодавства і в межах компетенції повідомляє.

Відповідно до інформації, наведеної у зверненні, фізична особа – підприємець – платник єдиного податку третьої групи, основним видом діяльності якого є дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки на території України, планує надавати інформаційні послуги, зокрема, нерезидентам. Отримання (у т. ч. зберігання) коштів від провадженої діяльності планує здійснювати на банківські рахунки, відкриті в іноземних банках та/або онлайн системах міжнародних переказів (зокрема – Genome, Wise та Payoneer). Декларування отриманого доходу планує проводити згідно з чинним законодавством, але без подальшого переказу даних коштів на банківські рахунки на території України.

Платник податків просить надати індивідуальну податкову консультацію з наступних питань:

- 1. Чи має право платник отримувати кошти від нерезидентів на банківські рахунки, відкриті в іноземних банках та/або онлайн системах міжнародних переказів, та враховувати такі кошти до доходу фізичної особи – підприємця на спрощеній системі оподаткування в цілях оподаткування з урахуванням п. 164.4 ст. 164 Кодексу?*
- 2. Чи має право платник зберігати кошти, отримані від нерезидентів на банківські рахунки, що відкриті в іноземних банках та/або онлайн системах міжнародних переказів, на цих рахунках/системах без подальшого переказу на банківський рахунок, відкритий в українському банку, за умови включення таких коштів до складу доходу фізичної особи – підприємця на спрощеній системі оподаткування та їх декларування з урахуванням п. 164.4 ст. 164 Кодексу?*

Відповідно до ст. 42 Конституції України кожен громадянин має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Згідно зі ст. 1 Закону України від 16 квітня 1991 року № 959-ХІІ «Про зовнішньоекономічну діяльність» (далі – Закон № 959) зовнішньоекономічна діяльність – це, зокрема, діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

Фізичні особи, які мають постійне місце проживання на території України, мають право здійснювати зовнішньоекономічну діяльність, якщо вони зареєстровані як підприємці

згідно із Законом України від 07 лютого 1991 року № 698-XII «Про підприємництво» (частина друга ст. 5 Закону № 959).

Статтею 4 Закону № 959 передбачені види зовнішньоекономічної діяльності, до яких, зокрема, належать експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили, а також надання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності, в тому числі: виробничих, транспортно-експедиційних, страхових, консультаційних, маркетингових, експортних, посередницьких, брокерських, агентських, консигнаційних, управлінських, облікових, аудиторських, юридичних, туристських та інших, що прямо і виключно не заборонені законами України.

Правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ, відповідальність за порушення ними валютного законодавства визначено Законом України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII «Про валюту і валютні операції» (далі – Закон № 2473) та постановами Правління Національного банку України.

Принципи валютного регулювання, які викладені у ст. 2 Закону № 2473, передбачають, зокрема, право фізичних та юридичних осіб – резидентів укладати угоди з резидентами та (або) нерезидентами та виконувати зобов'язання, пов'язані з цими угодами, у національній валюті чи в іноземній валюті, у тому числі відкривати рахунки у фінансових установах інших країн.

Частиною третьою ст. 4 Закону № 2473 передбачено, що резиденти з урахуванням обмежень, визначених Законом № 2473 та іншими законами України, мають право відкривати рахунки в іноземних фінансових установах та здійснювати через такі рахунки валютні операції.

При цьому порядок відкриття рахунків в іноземних фінансових установах регулюється законодавством тієї країни, в якій відкривається рахунок.

Порядок проведення розрахунків за валютними операціями визначається Національним банком України (частина четверта ст. 5 Закону № 2473).

Пунктом 4 Положення про здійснення операцій із валютними цінностями, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 2, визначено, що до поточних валютних операцій належать, зокрема, розрахунки за експорт та імпорт товару (уключаючи сплату штрафів, пені, бонусів, відшкодування супутніх витрат у зв'язку із виконанням зовнішньоекономічного договору, відшкодування збитків у зв'язку із невиконанням зовнішньоекономічного договору), уключаючи такі розрахунки на території України.

Згідно з п.п. 2 п. 9 розділу III Інструкції про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 7 (далі – Інструкція № 7), банк завершує здійснення валютного нагляду за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків, зокрема, у разі експорту товару – після зарахування на поточний рахунок резидента в банку грошових коштів, що надійшли від нерезидента за товар (уключаючи кошти, переказані резидентом із власного рахунку, відкритого за кордоном, якщо розрахунки за експорт товару

здійснювалися через рахунок резидента, відкритий за кордоном, та резидентом подано документи іноземного банку, які підтверджують зарахування коштів від нерезидента за товар), або від банку (резидента або нерезидента) за документарним акредитивом, відкритим на користь резидента за операцією з експорту товару, або в порядку, визначеному п. 16² розділу IV Інструкції № 7.

При цьому частиною другою ст. 1 Закону № 2473 визначено, що термін «товар» вживається у значенні, визначеному Законом № 959, відповідно до ст. 1 якого товар – будь-яка продукція, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для продажу (оплатної передачі).

Термін «банк» вживається у значенні, визначеному Законом України від 07 грудня 2000 року № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» (далі – Закон № 2121), згідно зі ст. 2 якого банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги.

Відповідно до п. 16 розділу I Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 5 (далі – Положення № 5), розрахунки за зовнішньоекономічними операціями здійснюються виключно через рахунки в банках.

Пунктом 23 Положення № 5 передбачено, що грошові кошти від нерезидента за операціями резидента з експорту товарів підлягають зарахуванню на рахунок резидента в Україні в банку.

Виходячи із зазначеного, чинним законодавством не заборонено фізичним особам відкривати рахунки у фінансових установах інших країн.

Порядок застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності регулюється главою 1 розділу XIV Кодексу.

Умови перебування фізичної особи – підприємця на єдиному податку, зокрема, третьої групи, встановлені п.п. 3 п. 291.4 ст. 291 Кодексу.

Пунктом 291.5 ст. 291 Кодексу визначені види діяльності, здійснюючи які фізичні особи – підприємці не можуть бути платниками єдиного податку першої – третьої груп.

Відповідно до п.п. 1 п. 292.1 ст. 292 Кодексу доходом платника єдиного податку для фізичної особи – підприємця є дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі, визначеній п. 292.3 ст. 292 Кодексу. При цьому до доходу не включаються отримані такою фізичною особою пасивні доходи у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхові виплати і відшкодування, доходи у вигляді бюджетних грантів, а також доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, яке належить на праві власності фізичній особі та використовується в її господарській діяльності.

Дохід, виражений в іноземній валюті, перераховується у гривнях за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України на дату отримання такого доходу (п. 292.5 ст. 292 Кодексу).

Датою отримання доходу платника єдиного податку є дата надходження коштів платнику єдиного податку у грошовій (готівковій або безготівковій) формі, дата підписання платником єдиного податку акта приймання-передачі безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг) (п. 292.6 ст. 292 Кодексу).

Таким чином, для фізичної особи – підприємця усі вартісні показники, що включаються до доходу, відображаються у національній валюті України.

Показники, виражені в іноземній валюті, перераховуються у національній валюті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, встановленим Національним банком України на дату їх отримання.

Враховуючи викладене, якщо фізичною особою – підприємцем з метою здійснення підприємницької діяльності за кордоном відкривається рахунок в іноземному банку як на фізичну особу – громадянина, а не для підприємницької діяльності і на такий рахунок надходять кошти за надані послуги в межах такої діяльності, то дохід у вигляді отриманих коштів включається до загального річного оподаткованого доходу як іноземний дохід та оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим збором на загальних підставах. При цьому фізична особа зобов'язана подати річну податкову декларацію та сплатити податок (військовий збір) з такого доходу.

Одночасно зауважуємо, якщо кошти, отримані за зовнішньоекономічними контрактами, зараховані на рахунок, відкритий у системі Genome, Wise та Payoneer, а не на валютний рахунок для здійснення підприємницької діяльності у банку України, то такі кошти не включаються до доходу фізичної особи – підприємця – платника єдиного податку, але оподатковуються за правилами, встановленими для платників податків – фізичних осіб.

Порядок оподаткування доходів фізичних осіб визначено розділом IV Кодексу, відповідно до п.п. 163.1.3 п. 163.1 ст. 163 якого об'єктом оподаткування резидента є іноземні доходи, отримані з джерел за межами України.

Оподаткування іноземних доходів встановлено п. 170.11 ст. 170 Кодексу.

Під час нарахування (отримання) доходів, отриманих у вигляді валютних цінностей або інших активів (вартість яких виражена в іноземній валюті або міжнародних розрахункових одиницях), такі доходи перераховуються у гривні за валютним курсом Національного банку України, що діє на момент нарахування (отримання) таких доходів (п. 164.4 ст. 164 Кодексу).

Також зазначені доходи є об'єктом оподаткування військовим збором (п.п. 1.2 п. 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу).

Враховуючи викладене, дохід, отриманий фізичною особою – резидентом з джерел за межами України, включається до загального річного оподаткованого доходу як іноземний дохід та оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим збором на загальних підставах.

Зауважуємо, що тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про

затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, справляння податків і зборів здійснюється з урахуванням особливостей, визначених у п. 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу.

Так, згідно з п.п. 69.9 п. 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу, тимчасово, до 1 серпня 2023 року, для платників податків та контролюючих органів зупинявся перебіг строків, визначених податковим законодавством та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, крім випадків, передбачених зазначеним підпунктом Кодексу.

Відповідно до п. 52.2 ст. 52 Кодексу індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію.